

стандартів та стереотипів, людину, що здатна творчо мислити, самостійно приймати рішення, брати активну участь у житті суспільства, розв'язувати складні проблеми сьогодення.

Список використаних джерел:

1. Біла І.М. Психологія дитячої творчості // Київ, 2014. – 137 с.
2. Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості // Київ, 1989. – 608 с.
3. Моляко В.А. Психология творческой деятельности // Київ, 1978. – 44 с.
4. Пиаже Ж. История зарубежной психологии (30-60-е гг. XXв.) // Москва, 1986. – 292 с.
5. Степанов О.М., Фіцула М.М. Основи психології і педагогіки: посібник // Київ, 2003. – 502 с.
6. Трофімов Ю.Л., Алексеєва М.І., Гончарук П.А. Психологія: Підручник // Київ, 2005. – 558 с.

Давидова О.В.

стажист-дослідник;

Науковий керівник: Лушин П.В.

доктор психологічних наук, професор,

Університет менеджменту освіти

Національної академії педагогічних наук України

ПРОГРАМА ЕКОФАСИЛІТАТИВНОГО СУПРОВОДУ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГІВ В АСПЕКТІ РОБОТИ З ПЕДАГОГІЧНИМИ СТЕРЕОТИПАМИ

В умовах сьогоденішньої суспільної трансформації та соціальних змін головною метою психологічного супроводу професійної діяльності вчителя є допомога педагогу в повноцінній реалізації себе у професійній площині. Завдання психологічного супроводу педагога в умовах невизначеності, малоструктурованості повинні бути націлені на вироблення у педагогів готовності до постійної зміни орієнтирів, оскільки в умовах нестабільності «зживаються» та потерпають крах складені стереотипи попередньої ідентичності.

Ми відображаємо ставлення до педагогічних стереотипів, як до можливості позитивних змін, що несуть у собі відновлення внутрішнього світу людини, переосмислення, переоцінку своїх

життєвих принципів, а також можливості досягнення професійної майстерності, особистісного та професійного розвитку.

Саме тому, в аспекті роботи з педагогічними стереотипами, нами була розроблена програма психолого-педагогічного супроводу, яка полягала в розвитку особистості педагога зі стереотипною ідеологією, як *«перехідною формою»* на шляху до особистісного змінювання.

Мета формувального етапу нашого дослідження полягає в розробці програми психолого-педагогічного супроводу в аспекті роботи з педагогічними стереотипами на шляху до педагогічного змінювання за допомогою методу екофасилітації.

Важливими умовами цієї програми є надання психолого-педагогічної підтримки педагогам, яка полягає в управлінні саморегулятивною функцією клієнта на шляху до педагогічного змінювання, особливо при втраті ними поступовості [1], що призвело до таких негативних проявів як: незадоволеність працею, емоційна нестабільність, проблеми з самооцінкою, авторитарний стиль викладання, високий рівень контролю над ситуаціями, *емоційне згоряння* та можливого загострення психосоматичної симптоматики. У даному зв'язку, важливо забезпечити доступ до отримання педагогами нової моделі психічного здоров'я, як соціально обумовленої форми особистісного змінювання, сприяння для кожного фахівця проходженню індивідуального професійного маршруту та відкриття нових можливостей в особистості педагога.

Науково-теоретичним підґрунтям для розробки програми стали основні положення гуманістичної психології К. Р. Роджерса [4], екофасилітативного підходу П. В. Лушина [1], положення генетико-моделюючого методу академіка С. Д. Максименко [3].

Логіка побудови програми обумовлюється, насамперед, тим фактом, що загальним механізмом трансформації стереотипів є *колективний суб'єкт*.

З позицій екологічної фасилітації тренінгова, або проблемно-орієнтована група, розглядається як відкрита динамічна система, що має здатність до самоорганізації [1]. Сприятливі умови для набуття та розширення власного досвіду руйнування (відживання) стереотипів учасниками програми забезпечуються через додержання принципів розуміння групового процесу з базовою тенденцією до самоорганізації і трансформації: *порядок через хаос*; принцип *невизначеності* групового процесу; принцип *колективного суб'єкта*

як спільної групової ідентичності, взаємного включення та розподіленої відповідальності; принцип *профіциту* [1].

Важливою якістю супровідної позиції екофасилітатора виступає толерантність до невизначеності, парадоксальність його дій, оскільки з однієї сторони, у фасилітатора, з точки зору попередніх життєвих підстав особистості (в даному сенсі – учасника групи) є потреба відкидати його *перехідні форми*, а з іншої – «приймати, як провісників майбутнього», так як вони є конструктивними [2, с. 27].

Модель розвитку колективного суб'єкта розгортається на потенційному, реальному та рефлексивному рівнях, що враховуються у 3-х площинах: макрорівні, мезорівні та макрорівні, проходячи певні стадії [1; 5].

Доцільно зазначити, що запропонована нами модель в аспекті роботи з педагогічними стереотипами на шляху до педагогічного змінювання є:

- динамічною, мобільною, а не статичною;
- зумовлена наявністю певних діалектичних протиріч, цілісна;
- не виключає інших варіантів, її розгалуження та наявних в ній носіїв евристичних можливостей;
- підпорядкована принципу невизначеності, малоструктурованості, тому, включає емерджентні властивості системи, які розв'язуються.

У процесі впровадження програми ми використали: психотехніки по роботі з *психологічними голограмами, філософськими текстами* розробленими П. В. Лушиним [1], індивідуальне та групове консультування в руслі екофасилітації [1; 2], метод позиційного навчання Н. О. Веракси, побудови диспозицій та психотехнічні прийоми перекладу виленої проблеми на мову метафори через сюжети казок, групову дискусію по методу «акваріуму» Г. І. Моросанова, текстові моделі вирішення проблемних педагогічних ситуацій О. К. Осіпової, гру «педагогічний консилиум» М. М. Кашапова та врахували аспект розвитку саморегуляції Я. В. Сухенко, аспект розвитку особистості педагога в розрізі конструктивності «професійного вигорання» Н. В. Перегончук а також нароби інших авторів (Н. В. Самоукіна, А. С. Прутченков, В. А. Кан-Калик, К. Роджерс, Т. В. Зайцева, М. М. Кашапов).

Таким чином, відповідними засобами трансформації педагогічних стереотипів стали: 1) прийоми здійснення «розподіленого контролю»; 2) рефлексія учасниками власних

емоційних станів; 3) осмислення власних неадитивних установок; 4) зміна ставлення до професійних ситуацій за рахунок розширення діапазону власних уявлень.

Кінцевою метою групової роботи у кожного з учасників стало вироблення такого особистісного новоутворення як *толерантність до невизначеності*, нових власних моделей та програм функціонування й життєдіяльності як у професійних ситуаціях, так і в особистісному полі, здатність суб'єкта звільнитися від наявних у нього стереотипів.

Умови формуючого практикуму, на наш погляд, допомогли відпрацюванню актуальних професійних питань педагогів та мали глибинні особистісні сенси.

Список використаних джерел:

1. Лушин П. В. Личностные изменения как процесс: теория и практика / П. В. Лушин. – Одесса : Аспект, 2005. – 334 с.

2. Лушин П. В. Экологичная помощь личности в переходный период: экофасилитация [Текст] : Монография / Лушин П. В. – Киев, 2013. – 296 с. – (Серия «Живая книга» ; Т. 2).

3. Максименко С. Д. Генетическая психология (методологическая рефлексия проблем развития в психологии) / С. Д. Максименко. – М.: Рефл–бук; К.: Ваклер, 2000. – 320 с.

4. Роджерс К. Взгляд на психотерапию. Становление человека Роджерс К. – М.: Прогресс, 1994. – 480с.

5. Сухенко Я. В. Тренінг емпатії як засіб саморегуляції практичного психолога / Сухенко Я. В. // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. – Харків, 2011. – № 985. – С. 155–158. – Режим доступу: <http://www-psychology.univer.kharkov.ua/download/vestnik/985.pdf>